Σύντομη αναφορά στο ιστορικό τής λειτουργικής Αναγέννησης (Πρωτοπρ. Ιωάννης Κ. Φωτόπουλος, Νομικός-Θεολόγος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 22 Ιουλίου, 2023

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΠΑΤΕΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ: "ΣΤΟΝ ΑΠΟΗΧΟ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ: ΑΝΑΤΑΡΑΞΕΙΣ ΣΤΗ ΘΕΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ"

Ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς λεγομένης λειτουργικῆς ἀναγεννήσεως κατά τή 10ετία 1997-2007, ὅπου ἐπιχειρήθηκαν σαρωτικές μεταρρυθμίσεις στά λειτουργικά μας πράγματα, καί ὡς προάγγελος-«λαγός» τῶν σχεδιαζομένων ἀλλαγῶν στήν ὀρθόδοξη λατρεία ἐξεδόθησαν τά τεύχη 71 καί 72 τοῦ περιοδικοῦ ΣΥΝΑΞΙΣ μέ τίτλους: «Λειτουργική ἀναγέννηση: ἀνάγκη ἤ πολυτέλεια» καί «Λειτουργική ἀναγέννηση: Γλώσσα καί συμμετοχή». Οἱ συνεργάτες τῶν τευχῶν αὐτῶν προπαγάνδιζαν ἰσοπεδωτικές ἀλλαγὲς διακηρύσσοντας ὅτι ὑπάρχει ἐπείγουσα ἀνάγκη ἀλλαγῶν στήν τέλεση τῆς Ὀρθοδόξου λατρείας, πού θά συντελέσει στήν πλέον ἐνεργό συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ στή Λατρεία τοῦ Θεοῦ καί ὅτι αὐτό εἶναι οὐσιαστικά αἴτημα τῶν

πιστῶν.

Στήν πραγματικότητα ἡ λεγόμενη «λειτουργική ἀναγέννηση» πού ἐπιχειρεῖται στό χῶρο τῆς Ὀρθοδοξίας, ἄλλοτε ἐμφανῶς καί ἄλλοτε de facto καί λανθανόντως, δέν ἔχει σχέση μέ αἴτημα τοῦ λαοῦ γιά «μαζική» συμμετοχή στήν προσευχή τῆς Ἐκκλησίας (καθ. Νικόλαος Βασιλειάδης). Σχεδιάζεται μόνο ἀπό κάποιους καθηγητές τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, μεταπατερικῆς χροιᾶς, οἱ ὁποῖοι ἐπηρεασμένοι ἀπό τή λεγομένη «λειτουργική κίνηση» τῶν παπικῶν καί τῶν ἄλλων Ὁμολογιῶν «μετακενώνουν» στόν ὀρθόδοξο ἐκκλησιαστικό χῶρο τίς ἰδέες τους. Ἔτσι συμπαρασύρουν στούς σκοπούς τους, σκοπούς ὄχι πάντοτε μέ ὀρθόδοξο πρόσημο, πολλούς κληρικούς καί θεολόγους, οἱ ὁποῖοι στήν προσπάθειά τους νά προσελκύσουν τούς χριστιανούς στή λειτουργική ζωή ἀγωνιοῦν, δέχονται τά πορίσματά τους καί προωθοῦν αὐθαίρετες ἀλλαγὲς πότε μικρές καί πότε ριζικές οἱ ὁποῖες ἅπτονται τῶν οὐσιαστικῶν στοιχείων τῆς Λατρείας.

Θά ἀναφερθῶ ἐν συντόμῳ στόν κυριώτερο παράγοντα τῆς ἐπιχειρουμένης λειτουργικῆς ἀναγεννήσεως, τή «λειτουργική κίνηση». Δανείζομαι τά περισσότερα στοιχεῖα ἀπό δύο εἰσηγήσεις πού ἔκανε ἀντιστοίχως ὁ καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Χρυσοποδαριτίσσης Πατρῶν Ἀρχιμ. Νικόδημος Μπαρούσης σέ δύο συνέδρια τὰ ὁποῖα διοργάνωσε ἡ Ἑταιρεία Ὀρθοδόξων Σπουδῶν τό 2002 καί τό 2004 στή Θεσσαλονίκη[i].

Μετά τήν ἐν Τριδέντῳ Σύνοδο τῆς παπικῆς ἐκκλησίας(1545-1563), ἐπιβάλλεται ἕνα ἄκαμπτο ὀργανωτικό σχῆμα σ΄ὁλόκληρη τὴν παπική «ἐκκλησία» μέ αὐστηρούς κανόνες, ἀπόλυτη Ἱεραρχία πού καταλήγει στήν πλήρη ἐξουσία τοῦ Πάπα. Ὁ λαός ἀποξενώνεται ἀπό τή λειτουργική ζωή καί γίνεται θεατής, ἐνῷ οἱ κληρικοί λειτουργοῦν γιά τόν ἑαυτό τους – καί ἀντί τῆς πνευματικῆς ζωῆς κυριαρχεῖ ἡ Ἰησουϊτική ἠθική. Οι κληρικοί τῶν ἐνοριῶν καλλιεργοῦν ἀκουλουθίες μέ ὑπερβολικά συναισθηματικό χαρακτήρα ὅπως ἡ λατρεία τῆς «ἱερᾶς καρδίας», ἡ τελετή τῆς «ἁγίας δωρεᾶς» γιά νά παρηγορήσουν τούς στεγνωμένους ἀπό τόν ὀρθολογισμό πιστούς. Ἂν λάβουμε ὑπ’ὄψιν μαζί μ΄αὐτά, τό σπουδαιότερο, τήν ἀπουσία τῆς Θείας Χάριτος ἀπό τήν αἵρεση, καταλαβαίνουμε τό ἀδιέξοδο τῶν Δυτικῶν. Σ΄αὐτή τή νέκρωση τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, πού εἶχε ὡς συνέπεια τήν ἀπομάκρυνση τῶν χριστιανῶν ἀπό τήν ἐκκλησία, πολλοί κληρικοί ἀντέδρασαν.

Μεταξύ αὐτῶν ἦταν ὁ βενεδικτῖνος Prosper Gueranger, ὁ ἐμπνευστής τής «λειτουργικῆς κινήσεως», ὁ ὁποῖος στά μέσα τοῦ 19^{ου} αἰῶνος θέλησε νά ἀναβιώσει στή συνείδηση τῶν λατίνων πιστῶν τήν ἀγάπη στή λατρεία καί τή συμμετοχή ὅλων στή λειτουργική ζωή. Μή βρίσκοντας ἐρείσματα γιά τό σκοπό του στό ρωμαϊκό τυπικό, μελέτησε μέ τή βοήθεια καί ἄλλων θεολόγων, τήν ὀρθόδοξη λατρευτική ζωή καί πρό πάντων τήν ὀρθόδοξη λειτουργία. Σκοπὸς του νά ἐμπλουτίσει τή λατινική λειτουργία, νά ἑλκύσει τούς λατίνους πιστούς καί νά τούς ἑνώσει μέ τόν «παγκόσμιο ποιμένα» χωρίς νά λησμονεῖ τόν κυριώτερο στόχο του, τήν ὑποταγή τῶν ὀρθοδόξων στόν Πάπα. Αὐτό θα ἐπετυγχάνετο μέσῳ συγκλίσεων λατινικῆς καί ὀρθοδόξου λατρείας ἡ ὁποία δῆθεν στήν πρωτοχριστιανική της μορφή ἦταν ἀδογμάτιστη. Αὐτός καί οἱ ἄλλοι πρωτεργάτες τῆς «λειτουργικῆς κινήσεως» μέσῳ σεμιναρίων λειτουργικῆς καί ἱδρύσεως μοναστηριῶν, πολλές φορές καί σέ ὀρθόδοξες χῶρες, πάλεψαν μέ ὄχημα τήν δῆθεν ἄψογη τέλεση τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, νά ἑλκύσουν στόν Παπισμό τούς ὀρθοδόξους. Ἡ λειτουργική κίνηση ἀπό τά μέσα ὡς τά τέλη τοῦ 19^{ου} αἰῶνος ἐπεκτάθηκε ἀπό τή Γαλλία πρός τήν Ἀγγλία, τή Γερμανία, τό Βέλγιο. Στό Βέλγιο στό πλαίσιο τῆς λειτουργικῆς κινήσεως ὁ Lambert Beauduin ἀνέπτυξε δράση τή πρώτη δεκαετία τοῦ 20^{ου} αἰῶνος μέ ἔκδοση ἑνὸς περιοδικοῦ καί σχετικῶν βιβλίων, μέ τέλεση εἰδικῶν λειτουργιῶν γιά τά μέλη τῆς «Κινήσεως» ἀκόμη καί στά δάση, μέ διαλέξεις καί συνέδρια. Στόχος ἡ πρόκληση ἐνδιαφέροντος τῶν ρωμαιοκαθολικῶν γιά τή λειτουργία, καί ἡ προσπάθεια νά δημιουργηθεῖ ὁμοιομορφία στή λειτουργική ζωή Ὀρθοδοξίας καί παπισμοῦ γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἕνωση. Αὐτό τό πνεῦμα κυριάρχησε καί στίς ἄλλες χῶρες. Δέν ἐνδιέφερε τούς παπικούς ἡ Ὀρθοδοξία. Τοὺς ἄρεσε ἡ λειτουργική της τάξη καί τή χρησιμοποιοῦσαν αὐθαίρετα συνδέοντάς την μέ τή λατινική λατρεία σάν μέσο προσηλυτισμοῦ. Γιά ὅλη αὐτή τήν προσπάθεια τῆς «λειτουργικῆς κινήσεως», ἐπειδὴ ἀπουσίαζε ἡ Θεία Χάρις, ἐπιστρατεύθηκε ἕνας ἄκρατος συναισθηματισμός.

Ἔτσι φθάνουμε στήν Β΄Βατικανή Σύνοδο 1962-1965, ἡ ὁποία υἱοθετεῖ τό πνεῦμα καί τίς πρακτικές τῆς «λειτουργικῆς κινήσεως». Μέ τό λεγόμενο aggiornamento (a bringing up to date) ὁ Πάπας ἐπέφερε ριζικές ἀλλαγές στή λατρεία: Ἐπέβαλε τήν καθομιλουμένη σέ ὅλες τίς γλῶσσες, λειτουργία μέ στραμμένο τόν ἱερέα πρός τό λαό, συντόμευση ἀκολουθιῶν, δυνατότητα ἀπαλλαγῆς ἀπό τή νηστεία μέσῳ κάποιων καλῶν ἔργων κλπ. Μέ βάση αὐτό τό ἄνοιγμα πρός κάθε καινοτομία, καθένας ἐπίσκοπος καί κληρικός ἄρχισε νά αὐτοσχεδιάζει. Π.χ. βλέπει κανείς στό διαδίκτυο ἐφιαλτικούς ναούς μέ τό ἀλτάριο στό μέσο καί μοντέρνα καθίσματα γύρω-γύρω χωρίς καμμία εἰκόνα στούς τοίχους.

Αὐτή ἡ ἀχαλίνωτη αὐθαιρεσία στό χῶρο τῆς λατρείας ἐπηρέασε καί τή διδασκαλία ὡς πρός τό δόγμα καί τό ἦθος τῶν παπικῶν. Ὁ καρδινάλιος Alfredo Ottaviani, ὁ ὁποῖος φιμώθηκε κατά τή διάρκεια τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, σέ μία μυστική ἐπιστολή πού κοινοποίησε σέ ὅλους τούς προϊσταμένους τῶν παπικῶν τοπικῶν συνόδων ἕνα χρόνο μόλις μετά τό πέρας Συνόδου, τό 1966, ἐκφράζει τήν ἀνησυχία

του γιά τόν σχετικισμό ἀπό τόν ὁποῖο διακατέχονταν οἱ κληρικοί μετά τή Σύνοδο ὅσον ἀφορᾶ τήν πίστη στή Θεότητα καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, τήν Ἀλήθεια τῆς Θείας Εὐχαριστίας, καί τήν ἠθική διδασκαλία.

Ὅλη αὐτή ἡ σύγχυση συνετέλεσε στὴν ἀπομάκρυνση τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῶν ρωμαιοκαθολικῶν ἀπό τήν ἐκκλησία τους καί τήν ἐρήμωση τῶν ναῶν, πολλοί τῶν ὁποίων, ἐφόσον δέν ἦταν δυνατή ἡ συντήρησή τους, ἐπωλήθησαν καί μετατράπηκαν σέ γήπεδα μπάσκετ, χώρους συναυλιῶν, μπάρ μέχρι καί σέ τζαμιά.

Παρά ταῦτα οἱ ἐντόπιοι ψιττακοί τῆς «λειτουργικῆς κινήσεως» προσπάθησαν καί προσπαθοῦν νά μεταφέρουν αὐτή τήν «ἀνανέωση» στήν Ὀρθόδοξη λατρεία μας. Ὁδηγός τους τό οἰκουμενιστικό ὅραμα καί ἡ ἀγχώδης προσπάθεια συμπορεύσεως μέ τό πνεῦμα τοῦ κόσμου.

Παραθέτω λίγους λόγους τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς γιά τήν ἀξία τῆς παραδεδομένης Λατρείας: *Ὁλόκληρη ἡ ζωή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μία ἀδιάκοπη λατρεία πρός τόν Θεό, γι΄αὐτό καί ἡ κάθε ἡμέρα εἶναι ἑορτή γιά τήν Ἐκκλησία... Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ζωὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι μία ἀδιάκοπη ἱερὴ ἀκολουθία, μία ἀδιάκοπη ζωὴ σὺν πᾶσι τοῖς Ἁγίοις... Ἡ λατρευτική ἀκολουθία εἰσάγει τήν χάρι στήν ἐλευθερία μας καί ἑνωμένες ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἐλευθερία μας μεταβάλλουν τίς εὐαγγελικές δογματικές καί ἠθικές ἀλήθειες σέ ζωή* (Δογματική σ.819).

Τελειώνω μέ μία προσωπική ἐμπειρία: Ἐπισκέφθηκε τόν ναό μας ἕνας ἁγιασμένος ἐπίσκοπος τόν καιρό πού γινόταν προσπάθεια νά ἐπιβληθοῦν μεταφράσεις κατά τήν τέλεση τῆς Θ. Λειτουργίας. Ἐρώτησα τή γνώμη του. «Μά» μοῦ ἀπάντησε «πῶς νά πειράξουμε αὐτά τό λόγια πού ἐχρυσώθησαν ἀπό τά χείλη τῶν Ἁγίων;» Πρίν ἀπό λίγες ἑβδομάδες συνόδευσα κάποιον φίλο μου ἱερέα, ὁ ὁποῖος πήγαινε νά κοινωνήσῃ τόν ἐπίσκοπο αὐτόν στόν τόπο πού διέμενε. Τόν βρήκαμε ἀσθενῆ καί καθηλωμένο, ὅμως μέ χαρίεν πρόσωπο, σέ μιά πολυθρόνα μπροστά σέ ἕνα γραφεῖο. Τί εἶχε πάνω σ΄αὐτό; Ὅλα τά λειτουργικά βιβλία διότι, ὅπως μᾶς πληροφόρησαν οἱ διακονητές του, κάθε μέρα διάβαζε ἀνελλιπῶς τίς ἀκολουθίες τοῦ ἡμερονυκτίου γιά νά ἀπομυζήσει ὅλη τή χάρη πού ἀναβλύζει ἀπό τήν ἐντρύφηση σέ ὅλη τή θεόπνευστη ὑμνολογία πού συνέθεσαν καί θέσπισαν οἱ Ἅγιοι Πατέρες.

Ἀδελφοί μου, νομίζω ὅλοι νιώθουμε πώς δέν ἔχουμε ἄλλο δρόμο πλήν τῆς ἁγιωτάτης λατρείας μας πρός συνάντηση τοῦ Κυρίου μας.

[i] Ἡ πρώτη εἰσήγηση ἔγινε στο λειτουργικό συνέδριο μέ γενικό θέμα «Τό μεγαλεῖο τῆς θείας Λατρείας καί εἶχε τίτλο: «Ἡ λειτουργική κίνησις τῆς Δύσεως» καί ἡ δεύτερη ἔγινε στό Συνέδριο μέ θέμα «Οἰκουμενισμός : Γένεση-προσδοκίες-

Διαψεύσεις» καί εἶχε τίτλο : «Ἡ λειτουργική κίνησις τῆς Δύσεως καί ὁ Οἰκουμενισμός».

(Πηγή: orthros.eu*)*